

Галина Білик

ДОЛЯ – ВІДБУТИСЯ У СЛОВІ Журналістсько-літературна родина Антиповичів

Це зовсім не рідкість, коли чоловік та дружина пов'язані однією професією або ж діти продовжують справу своїх батьків. Скоріше навіть – доволі логічна ситуація, вмотивована життєвими обставинами, близькістю інтересів, родинною аурую, характером виховання тощо.

А втім, коли йдеться про духовну цільність і монолітність, про освячений працею талант (гроно талантів!), про виразну моральну і громадянську позицію, обійняту незбагненною енергетикою Слова живого й животворящого (бо так воно западає в душу, так багато говорить

думці, так вабить і надихає звичайного собі читача), – то можна й подивуватися. Назву їх феноменальними – Тобілевичів, Косачів, Лепких, Могилянських, Зерових, Крушельницьких... І свідомо додам до цього ряду достойників скромних, а насправді – таки гідних наших сучасників – полтавську родину Антиповичів.

Мати Ганна (Галя) – берегиня сімейного вогнища й родової пам'яті, щира, діяльна, волюбна українка. Батько Георгій (Юрій) – опора і оборонник родинного гнізда, умудрений життєвим досвідом патріот, проникливий розумом, невсипний у роботі, безмірно вимогливий до себе. І троє синів – В'ячеслав,

Олексій, Тарас – як Божий дар, як надія... Сьогодні всі вони – шановані люди: батьки і син Тарас – знамі журналісти, письменники, В'ячеслав здобув технічну освіту, має золоті руки механіка, Олексій – соціолог, керівник досить авторитетної соціологічної групи

“Рейтинг”. Попроростало пагіння Антиповичів на Полтавщині, Львівщині, Київщині, вквітчалось турботливими ластівками-невісточками й славними внуками, які змалечку відають, якого племені-роду, що головне в житті, усвідомлюють національні цінності.

Безумовно,

так і мусимо жити, щоб не втрачалася спадкоємність, не вривалися глибинні зв'язки, не вирубувалося під корінь те найцінніше, без чого не має народ майбутнього, – міцна сім'я. Саме її – “свята святих” – передовсім прагнуть осквернити “руїнники” (чужі або й свої), розіп'ясти “між двох сил”, між кількох богів, істин, “язиків”, між більших і менших “ласих шматків”. А як ні – то стерти фізично: знівечені твердині духу – гіркі “оздоби” нашої трагічної історії... І – навпаки. Міцна родина – це міцна Україна. Духовна родина – духовна Україна. Яскрава, самобутня, добродісна, сповнена гідності й інтелекту, здатна на вчинок, на поступ, варта визнання,

Панство Антиповичів: Юрій Анатолійович, Ганна Іванівна, Тарас (ліворуч), В'ячеслав, Олексій. 1979 р.

поваги, цікава світові... Непростими дорогоми йшли і йдемо до цієї омріяної дійсності, до справдження однієї із засадничих складових української національної ідеї. Засвідчують це і сюжети доль наших героїв, сповнені драматичних колізій, складних перипетій, але водночас осяяні світлом усеперамагаючої Любові, наснажені Словом.

**Ганна Антипович: “А я – вірую!
У сторозп’ятий народ мій.
У Воскресіння світле”**

Ганна Антипович, Ганна Дениско, Марія Галич, Дарина Назаренко, Козак Еней, Горпина Довготерпелиха – і це ще не весь перелік імен, якими підписувала свої журналістські й письменницькі твори талановита полтавка. На журналістському терені вона реалізувалася професійно, на літературному – творчо, як того прагнула її натхненна душа. У набутку землячки, крім незчисленної кількості газетних публікацій, художньо-документальні повісті й нариси “Сестри твої, Хатинь” (1982), “Хліб і совість” (1984), “Червоні лелеки” (1986), поетичні добірки в колективних виданнях “Калинове ґроно. Антологія поезії полтавських літераторів ХХ ст.” (2004), “Поети Полтавської «Просвіти»” (2007), книга віршів “Все так давно, немов і не було...” (2011), десятки ще не виданих оповідань, томи чужих відредагованих текстів.

За 40 років професійної діяльності, які, дякувати Богу, припали й на час докорінних суспільно-політичних змін у країні, безумовно, по-різному працювало її журналістське перо, щодали активніше прямуючи (тематично і стилістично) від інформаційних жанрів до глибокої аналітики й гострої публіцистики й ніколи не переступаючи табу олжі та рамок людяності (за таких ситуацій знаходила в собі сили на пошуки іншого місця роботи).

А в поезії, як і кожен справжній митець, завжди мала оголену душу, говорила й говорить нині про близьке й наболіле: “*Та не кінчається руйна... / І не приходить благодать...*”, “*Є день. Є ніч. Надія ранку є*”, “*Болять відтяті пальці й руки...*”, “*Хтось стане поруч. Треба вміти ждати*”, “*Живуть з умерлими серцями, / Живуть і зовсім без сердець...*”, “*В серцях бринить така струна*

жива...”, “*На тілі рідного народу / Немає ран, що не печуть*”, “*О, де ви, / ін-те-лі-ген-ти / з Ісусовими очима?...*”, “*Мені це свято – з батьком жнивувати*”, “*О незбагненне, о прабічне – рідне Слово! / Не ми Тебе – Ти нас сталиш чи гнеш...*”, “*Хай буду я останнім убієнним / В роду, якому жить, і жить, і жить...*”, “*Хай виростуть безгрішні немовлята, / Які не знають зрадництва й розбрату...*”, “*І ближчає, все ближчає та мить, / Коли усіх отих, що йдуть за мною, / Рукою збленою і слабкою / Одна лиш я зумію затулити / Од прірви...*”. На перехресті роздумів та емоцій ліричної героїні вигранюються життєві пріоритети самої авторки: правдою боронити рідне слово, націю, Україну, “прорватися – народом – із тюрми”, усвіщати хама, оспівувати свободу. За цими критеріями вона зважує власне буття.

* * *

Ганна Іванівна народилася 25 січня 1949 року в с. Загрунівці Зіньківського району Полтавської області в міцній селянській родині тієї традиційної української природи, коли селяни були справжніми інтелігентами. У її крові міцно зрослися полтавські хліборобські пракорені материного роду та шляхетні волинські батькового. Ганнина матір Марія Павлівна Назаренко розмовляла досить чистою мовою, через що її часто запитували: “Ви вчителька?”. З юних літ мама мріяла стати медиком, навіть вступила і деякий час навчалася в Лубенському медичному технікумі, проте надскладні умови життя, нестатки перешкодили здійсненню задуманого. Дитям вона ледь пережила голод 1933-го, утративши тоді свою матір Настю й крихітну сестричку Фаню: урятував вівсяний киселик баби Берегової та останки борошна в заглибині старої ступи, які випорпувала дрібними пучками. Батько Іван Тимофійович Дениско (1922–1992) був людиною глибокого розуму і таланту. Він грав у драмгуртку, втілював на сцені майже весь класичний український репертуар, найбільш характерні його ролі – мужні, вольові запорожці, здатні приймати рішення, розв’язувати запутані ситуації, берегти український звичай. Глибоке враження на маленьку доню справила його роль Гната Голого у виставі “Назар Стодоля” за

Ганна Антипович (Дениско). 1976 р.

Т. Шевченком, велика майстерність перетворення, бездоганне володіння голосом, – як потім усвідомила Ганна, це було на рівні справжніх професіоналів. Якби йому здобути освіту, – а вивчитися зумів лише старший брат Петро, який потім загинув на фронті, то

Бурхливі 1990-ті... Зі словом Кобзаря – в боротьбі за українську свободу

в житті досягнув би чимало. Батько теж воював: двох синів та чоловіка виглядала з фронтів Другої світової бабуся Олександра Карпівна, а дістала ...три похоронки. Добре, що Іванів лист зі шпиталю випередив ту фатальну для матері звістку, тож далі жила надією. Про те, як на початку війни Івана Дениска – біглого полоняника – відкупив молоком і сиром від фашистської розправи добрий латиш, а 1944-го, скаліченого в бою і відправленого в тил, – від радянських таборів якийсь совісний чоловік, котрий прописав його в довідці “штабним писарем” (а не полоненим і штрафбатівцем), розповів в одній зі своїх публікацій онук Тарас Антипович (Наше слово, 2010, № 5 (43), травень).

Усією родиною, в якій, крім Ганни, зростали ще двоє хлопців-близнюків – Петро й Василь (згодом здобули технічну освіту, нині працюють інженерами на ОДТРК “Атава” і також пишуть оповідання, рецензії), вони захоплено споглядали вистави Загрунівського

самодіяльного театру, що був у великій пошані в людей, успішно гастролював сусідніми селами.

Ще одне незабутнє враження з дитинства – сімейні читання.

А найголовніше – та любов, ніжність, взаємна довіра, яка панувала між батьками й повсякчас осяювала дітей, та дружня підтримка, якої навчилися змалку, і ще – вміння цінувати одне одного й кожному мить життя.

У шкільні роки проявився Ганнин талант до писання, а один випадок – і прямо вплинув на її життєвий вибір. Якось учням загадали скомпонувати нарис, не вельми пояснивши жанрові особливості такого твору. І дівчина розповіла про свого полеглого на війні дядька, про ті тополі, які посадив у селі його випускний клас. Шумлять тополі, а люди вже давно попроростали травою... Той твір зачитали на вчительській конференції, опублікували в районній газеті, а невдовзі звітам приїхали і запросили юну авторку на роботу. Таким чином відмінниця Ганна, яка ще й не дуже була визначилася з майбутньою професією, після закінчення школи нікуди не вступає, а за комсомольською путівкою йде працювати в газету...

Рік у журналістському ремеслі дав їй дуже багато: від пізнання основ цієї праці до усвідомлення її мети; він став періодом удивлення в себе, швидкого дорослішання, світоглядного самовизначення.

1967 року дівчина їде, як тоді романтично вважала, в “місто туманів” Львів і вступає на факультет журналістики держуніверситету. І вже багато років дякує долі, що пов’язала її із “градом Лева” – з його історичною аурою, високою духовною культурою, вишуканою мовою, музеями, філармоніями, театрами... З містом, де нині мешкають її діти... Важливо, що майбутньому журналістові тут давали справді ґрунтовну фахову підготовку, особливо зі стилістики, української та світової літератури, мистецтвознавства. На профільній кафедрі теорії журналістики тоді працював молодий професор, один із кращих спеціалістів у галузі – незабутній Володимир Йосипович Здоровега, автор цілої низки підручників, посібників, монографій, наставник кількох журналістських поколінь. В умовах несвободи, розмислює Ганна Іванівна, Львівський університет – через своїх кращих, прогресивних викладачів – формував у студентів критичне мислення, що було надзвичайно важливо. Водночас гостро не сприймалося мислення ретроградне, “зарамковане” догмами про “партійну організацію й партійну літературу”,

“партійну пресу” тощо. Чи не через це обдарована студентка, яка успішно займалася науковою роботою, входила до наукового товариства вишу, маючи всі можливості стати викладачем, зробити кар’єру вченого, зрештою,

Із колегою Аллою Анненковою на Співочому полі в Києві. 4 липня 2004 р.

склавши кандмінімум (!), відмовляється займатися наукою, присмаченою Ленінім і Маланчуком, повертається на Полтавщину, аби жити і працювати у світі, як думалося, однієї правди, а не подвійної моралі.

Отже, львівська п’ятикурсниця Ганна Дениско пише листа землякові Павлу Клименку, редакторові “Комсомольця Полтавщини”, з проханням узяти її на роботу й отримує бажану відповідь та замовлення на розподіл. “Я думаю, що це був добрий вибір, – говорить сьогодні, з відстані кількох десятиліть, але так захоплено, мовби щойно вийшла з редакції газети. – Ми мали 150-тисячний тираж, друкували дуже якісні матеріали, високохудожні нариси. Тут працювали поети Михайло Шевченко, Тарас Нікітін, прозаїк Феодосій Роговий. Коли редактора Павла Клименка змінив Іван Бокий, а він також мав літературний смак, газета піднялася на ще вищий рівень. Вважаю, роки праці в ній сприяли моєму журналістському саморозвитку”.

Спочатку була кореспондентом відділу шкіл, який очолювала Зінаїда Мироненко, кваліфікований спеціаліст, розумний і вмілий організатор; потім керівником відділу соціології; зрештою заступником головного редактора. “Робота заступником редактора молодіжної газети – не проста, – розповідає Ганна Іванівна, – і найперше тому, що приходять журналісти-початківці, яких потрібно багато правити, а по-друге, заважає плінність кадрів, яка інколи прикро ранив, бо, здається, тільки-но поставив молодого фахівця на ноги, прищепив йому ази професії, а він уже

знайшов собі інше місце...”. Та водночас плічо-пліч трудилися однодумці, на яких у будь-якій ситуації можна було спертися, які щиро вболівали за долю видання.

Понад 10 років (1972–1983) пропрацювавши в цьому колективі, остаточно усвідомила, що таке журналістський професіоналізм, визначила для себе ті особистісні критерії, без яких неможливо відбутись у ЗМІ, досягнути успіху: вміння бачити факт, про який пишеш, у широкому контексті – тоді вдасться його повноцінно висвітлити, за дрібницями помітити головне; відкритість до світу, глибокі знання, інтереси й повсякчасне бажання вчитися; спроможність підказувати суспільству, куди йти, не нав’язуючи свої думки; потяг до справедливості, прогресу, несприйняття всілякої неволи – це те, без чого журналіста немає.

Шукати іншого місця під сонцем змусило раптове і гостре відчуття “гніту”: займаєшся начеб не тим, хочеш інших горизонтів, широт, жадаєш росту і творчості! Не в кожного старчить волі піти з насидженого кабінету на

Із поетом і політиком Д. Павличком – на Сорочинському ярмарку. 21 серпня 2004 р.

“вільні хліба”, а Ганна Іванівна змогла, спочатку “відпросившись” у відділі пропаганди обкому партії в Павла Микитовича Пустовіта, щоб дозволили звільнитися.

Із 1983-го протягом кількох років працювала власним кореспондентом “Молоді України” в Полтавській, Харківській та Сумській областях. Ця газета мала демократичні традиції, асоціювалася з живою думкою, творчою свободою, була цікавою для читача і додала чимало досвіду талановитій журналістці. Однак, як і раніше бувало, якесь раптове осяяння в той чи той момент зупинило Ганну, являючи їй неприкрашену суть речей, указуючи на ті реалії, які не фіксувала, може, в повсякденній суєті. Так сталося й після

“замовлення матеріалу” про продуктивну виховну роботу Сумського обкому комсомолу стосовно ...“організаційно відсталого” райкому. Журналістка вперше не виконала завдання (підготувала репортаж з іншої теми), хоч глибоко розібралася в ситуації, зрозуміла її підводні течії, наочно пересвідчившись,

Біля Шевченкового дуба, посадженого на честь перепоховання поета в Україні. Полтава, 2010 р.

як людям, котрі насправду щось роблять, на ділі дбають про виховання й дозвілля молоді, розбещені чиновні самодури – через якусь свою примху – псують життя, а пресу обирають тут як засіб цькування. Загорілася ідеєю зустрітися з “комсомольським сатрапом” і “врізати” за всі підлоти критичною статтею, але з'ясувалося, що той уже в Москві – пішов “на підвищення”. Після чергового розпачливого “Чим я займаюся?..” надіслала в Київ редакторів заяву про звільнення. Невже так багато хотіла від життя: чесної, справжньої, корисної людям роботи?!

Наступних кілька років займалася культурно-громадською діяльністю – організувала письменницькі зустрічі з читачами, працювала в Комітеті захисту миру, у складі великої делегації навіть побувала в Канаді, зустрілася там з українцями, почула їхні життєві історії і всім серцем сприйняла тугу за Україною...

У час демократизації суспільства – наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років – Ганна Іванівна поряд із тими, хто розбудовує новітню полтавську пресу: від часу заснування восени 1990-го до погрому в 1994-му вона співробітниця “Полтавського вісника”, у

1994–1998 роках активно працює в політично гострій “новонародженій” “Полтавській Думці”, паралельно друкується у всеукраїнських виданнях “Слово Просвіти”, “Post-Поступ”, “Молодь України” (в цю газету повертається на посаду власкора), дедалі більше зазначаючи “слави” демократки, опозиціонерки, націоналістки. У жінки не просто з'являється інтерес до політики і щире вболівання за справу Народного Руху України, але й бажання всіма силами і можливостями працювати на розбудову держави й нації. Від самого заснування клубу “Рідне слово”, полтавської “Просвіти” Ганна Іванівна їхня активна діячка, багато років вона член “Союзу українок”, була в Народному Русі В. Чорновола і нині входить до політичної партії “За Україну!”. Її важко уявити без людського виру, без рішучої громадянської позиції, без свідомого поривання на перші позиції в змаганні за національно-демократичні ідеали народу. Безумовно, серце жінки глибоко ранила зневага політиків до

Народного Майдану 2004 року, та нищість і дріб'язковість вузькоглядних лідерів, яка знівечила Українську ідею, а проте не вбила її. “Я велика оптимістка, – каже полтавка, – переконана куди більше моїх колег-журналістів у тому, що демократичні рухи не марні. Ми завжди творили політику, і влада мусила прислухатися. Якою машиною був СРСР, а малою краплею його сточили. На початку 1990-х П. Ротач, М. Кульчинський, О. Келим, М. Храпач, Зоя Коваленко, Ганна Кіященко, Оріся Ковалевич та ін. надзвичайно багато зробили, щоб змінити свідомість полтавців, повернути людям прадідівські цінності, мову, звичаї, ремесла, і сьогодні Полтавщина таки інакша, більш жива і справжня... Те, що зараз період начебто повної втрати надій, повного занепаду, – то це явище тимчасове. Адже все, що збудоване на несправедливості, на якихось утисках, однозначно розсиплеться. Не без нашої участі, звичайно”. Й це твереза позиція, яка ґрунтується на досвіді та вмінні бачити сутність речей, зазирати в майбутнє.

Звідки стільки впевненості, прозорливості, що наснажує той внутрішній вогонь, який не дає схолонути крові, а – навпаки – ще й інших окрилює? Чи не основний фактор тут –

родина: четверо козаків, яким мусила давати лад тендітна жінка, – чоловік і сини; без героїчної вдачі аніж не обійдеся.

Ганна Іванівна Антипович – редактор газети “Наше слово”, заступник головного редактора часопису “Полтавські єпархіальні відомості”, завідувач редакції журналу “ДентАрт”, член НСЖУ, заслужений журналіст України, член Полтавської спілки літераторів, кавалер ордена “За заслуги” III ступеня, лауреат премії імені П. Артеменка і надзвичайно дорогою для неї премії імені Симона Петлюри.

Український романс “Ми упали в сніги”, присвячений лицарям війська УНР, на слова Ганни Дениско й музику Володимира Скоробського (1963–2009) став одним із пісенних символів національного ренесансу 1990-х років.

Георгій Антипович: “Людська думка – одвічна загадка. І шляхи її земні й космічні невисповідимі і неміряні”

До закінчення семирічки він ріс Юрком, навіть не підозрюючи, що охрещений Георгієм: батько, якого втратив маленьким, забрав цей факт із собою в могилу, а мати за всіма клопотами життєвими... забула. Під час вступу до Остерського будівельного технікуму виявилися розбіжності в метриці та шкільному свідоцтві, виписаному на ім'я Юрія Антиповича, – й так відкрилася несподівана історія... Цікаво, що в пору військової служби, яка передувала черговому перепису населення 1970 року, молодому чоловікові, комсомольцеві, “ласкаво запропонують” поміняти ще й прізвище: на якесь “більш милозвучне” – Антипов чи Антиповичев, а заодно й графу “національність” у паспорті (мовляв, ви ж російську знаєте, то чому б і не записатися росіянином), проте Юрій-Георгій, як і його святий заступник, був на сторожі й дав гідну відсіч лукавим спокусникам “Івановим”. А втім, їхні підступи стосовно розумного, допитливого, впевненого в собі українця не припинятимуться, здається, ніколи (аж до розвалу радянської імперії), виявляючись, приміром, у прагненні негласно контролювати дії, коло спілкування, кореспонденцію в роки студентства; у свідомому рішенні згодом по суті вирвати гострого на слово журналіста з професії, призначивши його “партійним пропагандистом” від преси

Юрій Антипович, 1968 р.

й таким чином поставивши нібито на службу офіціозові... “Ця робота мучила мене...”, – гірко звиряється Юрій Анатолійович. Тож ідеологічну псевдожурналістику випускник Вищої партійної школи мало сказати не злюбив – зненавидів... Віддушиною стали нариси, які писав подеколи, – про матір В. Сухомлинського, про скромних і чесних звияжців праці, орденосців, а згодом художньо-літературна творчість – те рятівне коло, завдяки якому “глянув у вічність”.

Нині він автор численних публікацій у періодиці та цілої низки книг – “Брате мій, Каїне...” (1999, 2009), “Сійте на скелях” (2004), “Шукайте їх серед янголів” (2005), “Зоряні птиці галактик” (2006), “Феномени” (2007), “Синдром Кассандри” (2008), “Око долі” (2012), у яких поєдналися журналістська увага до фактів, деталей та письменницька вигадливість, відобразилися різнопланові інтереси й творчі іпостасі літератора: від захоплення українською минувиною в драматургії, вслухання у власне покарбоване життям серце в ліриці, прозі до поринання в глибини неба, у загадки незмірної людської душі в публіцистичних статтях.

Юрій Антипович – член НСЖУ й Полтавської спілки літераторів, лауреат обласного радіоконкурсу “Ми – українці” за драму й радіовиставу “Остання ніч Мазепи” (1994), член полтавської секції “Біоелектроніка” при обласному правлінні НТТ радіо, електроніки і зв'язку, як сам зауважує, – трохи письменник, трохи націоналіст, трохи містик.

* * *

Народився Георгій Анатолійович 30 січня 1943 року в селі Волевачі Козелецького району Чернігівської області в учительській родині. Його батько Анатолій Іларіонович (1894(?)–1948) походив із священницького роду, навчавсь у гімназії в Острозі, там зустрівся з майбутньою дружиною – також попівною Ольгою, писав їй з окопів Першої світової щемливі листи кохання, а повернувшись додому, створив сім'ю. Він грав на скрипці, керував шкільним хором, учителював, викладаючи різні предмети, до війни був директором семирічки. Але синові запам'ятався мало, бо пішов із життя, коли тому ледь

виповнилося 5 літ. *“Пам'ятаю весну 1948 року. На єдиному в хаті столі лежить опухлий від водянки батько – сільський учитель. У широко розкритих очах – ні болю, ні надії, застигло німе чекання.*

Зайшла сусідка і порадила покласти на очі п'ятаки. Ховати з відкритими очима не годилося. Мати довго шукала і знайшла тільки одну монету. Другу принесла сусідка. Поминок ніхто не влаштовував. Чим поминати – хіба сльозами...”, – читаємо гіркі спогади в одному з творів письменника.

Власне, про тата Юрко довідався з розповідей старших сестер – колишніх остарбайтерів Галини та Майї, з книги *“Минуле завжди з нами”,* яку написала вінничанка Майя. Дізнався, що той одружувався двічі. У шлюбі з учителькою Ольгою Никандрівною нажив двох доньок, які в майбутньому успадкували фах батьків і також зробилися педагогами. Але 1937 року дружина померла від сухот. Через якийсь час удівець пов'язав свою долю з колегою Іриною Андріївною: хоч те подружнє життя було і недовгим, але ошчасливило чоловіка жаданим синочком Юрієм і ще однією донею Зоєю.

Голова студентського наукового товариства факультету журналістики КДУ Ю. Антипович відкриває наукову конференцію. Київ, 1971 р.

Родове коріння батька овіяне таємницями, всі його архіви знищені. Син-журналіст прагнув розкопати якісь давні секрети, віднайти й поновити можливі сімейні зв'язки. Він довідався про Антиповичів, які мешкають

на кордоні Польщі з Україною. Від П. Ротача отримав закордонне видання, у якому прочитав про сподвижника М. Грушевського й В. Винниченка юриста Степана Антеповича. Ще один однофамілець – Кость Антипович – був професором Київського інституту народної освіти і ймовірним знайомцем, може,

Юрко-дев'ятикласник. Карпилівка на Чернігівщині, 1959 р.

навіть благодійником батька, завдяки якому той отримав посаду директора школи. Цікаво, що замолоду Кость Єрофійович із якихось причин виїхав із Люблінської губернії до Полтави, тут закінчував гімназію, яка згодом стала ЗОШ № 3, і в ній навчалися вже нащадки Юрія Антиповича. Сліди кожного з імовірних пращурів укриті трагізмом історії, вони тягнуться десь у чужі світи або ж зникають у прірві сталінського людомору...

Від батька Юрко перейняв характер, – так вважала мати, а від неї самої та її чумацького роду – дух характерництва, якусь внутрішню відкритість до секретів Усесвіту і нестримну волю до життя...

Закінчив сім класів у селі Карпилівці (сюди переїхала Ірина Андріївна з дітьми наприкінці 1940-х років), а десятирічку – в тодішньому райцентрі Острі. Там, сподівалася мама, синові дадуть більше знань. Досі згадує ті мандрівки “в науку”, особливо – зимові, через замерзлу Десну; передвесняні, коли крига вже “дихала” й мовби грозилася ковтнути сміливця...

На будівельника вчитися не пішов: не дібрав потрібної кількості балів. Здобув середню освіту і вступив до Київського політехнікуму зв'язку, який скерує його надалі на перше місце роботи – аж у Грузію...

Дитинство Юрія було важким – повоєнний голод і холод, сирітство, злиденне мешкання в чужій хаті, подеколи – балансування за півкроку до смерті, між цим і тим світом. До того ж ідеологічна регламентація всіх сфер життя, за якої не випадало місця народним традиціям, Богові, церкві, особливо ж у сім'ях педагогів, і це добре усвідомлював хлопчина... Але водночас – і дивовижним, бо ж на те воно й дитинство, та ще на

зачарованих деснянських берегах: сповненим любові матері, сестер, приятні друзів, незвичайних красот природи, захопливого читання (найулюбленіші – історичні романи “Спартак” Р. Джованьйолі, “Переяславська рада” Н. Рибака, “Прапороносці” О. Гончара), своїх власних заримованих рядочків, а інколи – й речей та явищ непізнаних, таємничих... Тільки через багато років розкаже ближнім, як хтось безтілесний щоночі скитавсь у мороці їхньої (колись дякової) оселі, зачерпував кухлем воду з відра – і всі те виразно чули... Може, це душі убієнних, чия кров проступала крізь вапно на стіні, посіченій кулями?.. А скільки пригод і бувальщин знала тендітна сміливиця мама! Розказувала, звірялася найріднішим і, мабуть, завдяки цьому зберегла у своїх дітях духовне начало, віру.

Вивчившись, у серпні 1963 року Георгій згідно з розподілом їде на Кавказ – техніком Тбіліського телецентру. Кілька місяців він прожив у різних містах Грузії й назавжди закохався в її гори, храми, культуру, мову, людей, пройнявся особливим мисленням цього волелюбного народу, який жодного дня не ідентифікував свою територію з СРСР. Про це – по-юнацькому ніжний, але глибокий і дуже мудрий есей-новела “Там сходило сонце Мзії” (2000).

У 1964–1966 роках відбував військову службу в Казахстані на космодромі Байконур. Муштра, каша, руда вода, температурні піки, дівщина... Але й доволі часте українське оточення, прекрасна бібліотека у військовій частині, читання віршів Є. Євтушенка, А. Вознесенського, п'єс В. Шекспіра, проби пера... Звідтоді понад півстоліття міркує над загадкою, яким дивом пов'язувалися тріскучі й, здавалося, всюдисущі піски пустелі з веселковими весняними килимами тюльпанів, що їх там побачив? Чи то Господня сила наснажила квіти своїм духом?!

Пізньої осені 1966 року повернувшись додому, влаштувався працювати на шиноремонтний завод у Броварах (1967–1969, був начальником зміни “В”, кращої на виробництві), водночас розмислюючи над вибором майбутньої професії – вже остаточної, на все життя. Мріяв про вищу освіту, фах історика або кінорежисера, вибирав те, до чого більше схилилася душа. Саме так, бо почував у собі творчі сили, багату уяву, конструктивну енергію до виформування чогось цілісного й завершеного.

Протягом 1969–1974 років навчається в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка на факультеті журналістики.

Грамоту переможцеві обласної спартакіади журналістів Ю. Антиновичу вручає секретар Полтавської ОСЖ Б. Суфін, 1983 р.

Перед тим були невдача в театральному інституті (1967) – запізнився на екзамен, а потім ще й забув здати чернетку письмової роботи; осічка на історичному факультеті КДУ (1968) – успішно склав іспити, але не прийняли через відсутність практики “піонервожатога”; 1969-го подавав документи ще й у Київський інститут народного господарства на банківську справу – і туди також вступив, але вибрав журфак. Бо сюди привела – випадковість? чи доля? чи любов до слова? В образку “Як я не став банкіром” (2011) письменник гарно повідав цю історію.

Перший досвід журналістської праці – у відділі комсомольського життя миколаївської газети “Ленінське плем'я”, яку очолював

На березі Кременчуцького моря. З колегою І. Моцаром під час відрадженьня. 1992 р.

талановитий редактор Віталій Карпенко. Та через рік, пригнічений ідеологією, Георгій “відпросився” в розуміючого керівника “додому” й улаштувався в чернігівську “Деснянську правду”, де рік протримавсь у відділі промисловості під опікою ветерана журналістики Петра Юхимовича Кошеля. Після нудотного офіціозу комсомольських тем це була цікавіша робота, і він горів у ній, наперед готуючи цілі стоси кореспонденцій, статей тощо. Антиповичеві навіть пророчили там у майбутньому місце головного редактора, але щось гризло його серце, виснажувало думку... “Чи ти цього хочеш?”

Якось мовби мимовільно прочинив у кабінеті шафу – і натрапив на примірник “Комсомольця Полтавщини”. Він знав: там працює Ганна. І справді побачив її статтю, якусь дуже чутливу рецензію на фільм. “Вона вміє писати надзвичайно тонко, схвильовано, брати за душу”, – і сьогодні захоплено каже про дружину. А тоді?..

...Між ними три роки без жодного слова. Хоч студентами познайомилися на науковій конференції в Києві, згодом зустрілися на такому ж форумі у Львові, потім кілька тижнів спілкувались у столиці, де Ганна відбувала практику в газеті “Молодь України”.

У редакції газети. Дзвінок від судженого з Чернігова

Ох, ті зустрічі, прогулянки, розмови, ті класичні мелодії, які слухали і закохувались – одне в одного. Обмінялись адресами, домовилися листуватись і ...писали! Але їхні листи читали десь-інде, добачивши, мабуть, у першому з них якусь крамолу, прописану карпилівським легенем. А чарівна полтавка у вишиванці все не йшла йому з пам'яті, бо надійно запала в серце.

Зателефонував, почув, що йому раді (що його, може, навіть чекають!), попросив

У прудеснянських лугах, с. Карпилівка, 1990 р. Фото А. Скрипника

дозволу приїхати, а відтак – не захотів уже нікуди від'їжджати...

В одному з віршів Юрія Антиповича є рядки:

*Сказав на людях, що люблю її.
Від щастя засміялась переможно.
У моїм серці враз щось обірвалось.
...Нащо, нащо сказав при людях?*

І в Ганни Антипович читаємо – “Ю. А.”:

*Осінній вітер долу гне тополі,
Літа сутулять крила твоїх плеч,
І тільки погляд, невідвладний долі,
По-юному разючий, наче меч.*

Таке трепетне і глибоке їхнє взаємне почуття, яке з роками, здається, тільки міцніє, наливається ще більшою ніжністю, турботою, взаємною духовною потребою. Дай, Боже, якомога більшій кількості людей відчутти цей усесильний злет кохання, наділи своєю безцінною ласкою...

У Полтаві Георгій Анатолійович починав власкором, а далі заввідділом робітничо-селянської молоді газети “Комсомолец Полтавщини”; тоді перейшов (на ціле десятиліття) в газету “Зоря Полтавщини”, де рік працював у відділі пропаганди й агітації, потім кореспондентом, а невдовзі й заввідділом партійного життя; якийсь час був заступником редактора “Полтавського вісника”; протягом 1992 року – редактором “Молодої громади”; у 1993–1994 роках – працівником і прес-секретарем Полтавської облдержадміністрації.

Чоловік любить цитувати висловлювання Е. Гемінґвея про те, що праця в газеті корисна,

якщо її вчасно покинути, й відверто зізнається, що він цього зробити не зумів (хоч уже виношував плани влаштуватися десь музейним службовцем). Не завжди можна було “просто піти” – це знають усі, хто жив у тій країні. Тому, відбувши в пресі до самої пенсії, але – ні дня більше, він засідає за стіл власної творчості, поринає в книги, інші джерела, працює

Олексій та В'ячеслав Антиповичі

над вимріяними задумами з потрібною енергією й невдовзі отримує результат.

За кілька місяців 1993 року з-під пера Ю. Антиповича виходить драма-містерія “Остання ніч Мазепи”, в якій образ головного героя, мов фреска, складений з уявлень кращих світових мислителів: українських істориків М. Грушевського, І. Крип'якевича, зарубіжних дослідників Т. Мацьківа (“Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах”), А. Єнсена (“Мазепа”), Д. К'рмана (“Місіонер. Спогади про вихід Карла XII в Україну”), П. Меріме (“Українські козаки та їхні останні гетьмани”) та ін.

“Чому взявся за цю утаємничену на той час сторінку історії України? Відповідь проста. По-перше, історію любив з дитинства <...>. По-друге, інтригувала ота утаємниченість. Що за нею, чому тема боротьби українців за створення власної держави цупко трималася ідеологами під сімома замками? А якщо й висвітлювалась, то тільки спотворено і принизливо для українців. Постає же самого гетьмана Мазепи, як і за царату, піддавалася прокльонам і анафемі. Тавро віроломного, здавалося, навіки заховало від народу його політичне обличчя, мету його військової спільки зі шведським королем Карлом XII...”, – розмислює в одній з публікацій.

На драматичний жанр літературного початківця надихнув В. Шекспір, читаний

і перечитаний багато разів у майстерних перекладах Л. Гребінки, Ірини Стешенко, М. Лозинського. Форму містерії підказав “Великий льох” Т. Шевченка, сповнений сновидінь, голосу душ тощо. З ініціативи директора ОДТРК “Лтава” М. Ляпаненка за текстом твору кращі актори Полтавського обласного музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя – народні артисти В. Мірошниченко, Жанна Северин, заслужені артисти В. Кашперський, В. Репенко створили радіоспектакль, який більше 20 разів звучав в ефірі...

З'являться ще дві модерні й стилістично довершені п'єси про героїв українського державотворення 1917–1920-х років С. Петлюру, М. Грушевського, В. Вернадського, В. Винниченка, про Н. Махна й більшовицьких опричників: “Помилка Мефістофеля” (1997), “Брате мій, Каїне...” (1999); їх першими

Тарас Антипович

оприлюднять уже історичні сьогодні журнал “Добромисл”, газета “Літературна Полтавщина”. А інтерес до гіпнозу, полтергейсту, яснобачення, НЛО, прищеплений з юних літ, спонукає до написання інших книг, які все-таки виповнюють творче життя письменника, хоч він і надто обережно долучає до себе це високе мистецьке означення. Важливо, що “містика” Ю. Антиповича – це не гра на публіку, комерційне приманювання її модною темою чи “літературне шоу”. Це пропущені через душу твори, у яких автори вміють дивуватися доповнене читаністю, інтелектом, науковим світоглядом, талановитою художньо-публіцистичною мовою. До речі, чи не єдині україномовні поміж друкованої продукції такого тематичного різновиду на вітчизняному книжковому ринку.

Як журналісти й письменники Ганна й Георгій Антиповичі завжди йшли поряд, підтримуючи одне одного, допомагаючи ділом,

порадою, умінням вислухати, зрозуміти. Так триває і досі: чоловіка-пенсіонера повсякчас цікавить робота дружини – як своя, він перечитує кожне видання, яке редагує жінка. “Я без нього взагалі не змогла б працювати”, – щиро і вдячно говорить Ганна Іванівна. “Це героїчна дружина, яка подарувала мені прекрасних синів і цим принесла найбільше щастя, – висловлює своє захоплення Георгій Анатолійович. – Їй треба віддати належне, і я віддаю. А ще написала хорошу книгу віршів... Ці вірші дуже достойні!”

Та й діти їхні дедалі активніше беруться за перо, виходять на люди із власною творчою працею: батько і матір тут для них – найавторитетніші наставники, найпроникливіші критики, найперші і найулюбленіші читачі.

“Тарасові шляхи”

Я прямо спитала в старших Антиповичів, чи мав якісь шанси їхній найменший син Тарас стати кимось іншим, а не журналістом і письменником. Кажуть – міг: мав добрий голос і слух, закінчив музичну школу, успішно навчався з усіх предметів у загальноосвітній школі, тож бачив перед собою прочинені двері до будь-якої спеціальності. Але пішов по слідах батька й матері, і ті ...не знайшли в собі сил заперечити.

До чого тут заперечення?

“Не дай Бог, хтось із наших дітей стане журналістом!” – ця фраза, виявляється, не раз звучала в їхньому домі. Ганна Іванівна пояснює: “Ти живеш професією, любиш її; коли пишеш про людину, вкладаєш у це всю душу. Але водночас ненавидиш увесь офіціоз, переймаєш огидою до чиновних бездарностей, не здатних оформити свою думку, звиклих жити виключно за циркуляром, а про них доводилося писати, їхніх вказівок дослухатися... Не бажали синам такої долі”. “Я на порожню комсомольсько-комуністичну фікцію поклав своє трудове життя...”, – додає батько сімейства. Хоч разом визнають: “Журналістика – це наш Сізіфів камінь. І ми не відрікаємося від нього!”

Тож коли старші Славко й Олексій обрали “кожен своє”, – раділи. Хоч хлопці, безперечно, мають потяг до слова, аналітичні здібності, багато інших якостей, які в наш час, уже все-таки інший, допомогли б їм стати гарними фахівцями мас-медіа.

А Тарас уподобав журналістику, і до цього поставилися з розумінням. “Було видно одразу, що це його, – розповідає горда за синові здобутки мати. – Із зовсім юних літ він відчував слово; навіть не знаючи якогось правила, писав грамотно; любив читати. Ну і, мабуть, у той час, коли читацький смак підлітка змінюється, – свою роль зіграв випадок. Десь на початку 1990-х у Полтаву завітала група молодих письменників, творчість яких тоді не для всіх була прийнятною. А Тарас побував на зустрічі й після неї надзвичайно захопився літературою, яку, побачив, творять звичайні люди, молоді й цікаві хлопці”.

Тарас у студентські роки

Разом із старшими братами він читав журнал “Сучасність”, відкривав для себе Ю. Андруховича, О. Ульяненка, інших представників “нової хвилі”, проникався інтересом до письменства й починав писати сам. Спочатку це були невеликі прозові образки, кілька репортажів про різні культурно-мистецькі події, як-от симпозіум гончарства в Опішні, виставка художника І. Новобранця, що публікувалися в “Полтавській Думці”.

Протягом 1995–2000 років Тарас навчався у Львівському університеті на факультеті журналістики. І, певно, тут йому знову пощастило, адже підбрався дуже гарний, сильний курс: активні, творчі, талановиті люди, які готували до друку різні видання – газети, альманахи, збірки; цікавилися новітніми мистецькими віяннями, багато спілкувалися з письменниками. Це було прекрасне студентське життя.

У Львові одружився з колегою по навчанню Оленою Квасній – юною галичанкою, яка припала до душі всій родині, внесла в її життєвий плін свої традиції, свій особливий культурний колорит. І нині в молодому сімействі вже підрастають синок Ярема та доня Софійка – нове і не менш талановите покоління Антиповичів. Олена працює журналістом на каналі ТВі, Тарас зосередився на літературній творчості.

Тоді ж, після закінчення університету, обоє подалися до Києва: як виявилось, у Львові нелегко було напитати роботу молодим спеціалістам, хай навіть випускникам престижного вишу. У столиці пробували себе в пресі й на радіо, телебаченні. Тарасові публікації з’являлися в багатьох періодичних ви-

даннях, зокрема літературних; кілька років він працював першим заступником головного редактора журналу “Сучасність”, поки чергова криза не призупинила вихід видання. Як відомо, цей славнозвісний часопис, на радість тисячам його шанувальників, нині відновлює свою роботу, тож, сподіваємося, і Тарас Антипович повернеться на посаду.

А про свої життєві і професійні терени молодий письменник говорить так: “Безумовно, саме батьки створили той інтелектуальний і творчий фундамент, на якому я розвивався. Їм я завдячую дисциплінованим ставленням до слова, прагненням точності, лаконізму, ясності думки. Знані журналісти, вони вплинули на мій вибір професії, але водночас (і за це я особливо вдячний) навчили не переоцінювати своє ремесло, виходити за його межі, коли відчуваєш таку потребу. Недаремно ж мати писала вірші – деякі з них уже покладені на музику. А батько видав книжку історичних п'єс.

Журналістика – важливий досвід, але на певному етапі й мені захотілося перейти від інформаційного відображення дійсності до творення художньої реальності. Так я серйозно зацікавився прозою. Взагалі, при-

значення журналістики – завжди перебувати в руслі часу, іноді це морально виснажує. Література ж покликана побороти час, стати понад ним. Сьогодні мої амбіції лежать у суто літературній площині, при цьому журналістська практика допомагає добувати не лише хліб насущний, а й матеріал для нових творів”.

За останніх кілька літ практично одна за одною з'явилися чотири книги Тараса Антиповича: повість “Мізерія” (2007, кращий літературний дебют за версією Всеукраїнського рейтингу “Книжка року”), цикл оповідань “Тіло і доля” (2008), сентиментальна повість “Лох” (2009), роман “Хронос” (2011, один із п'яти фіналістів премії “Книга року Бі-Бі-Сі”). 2009 року Антипович-поет – із віршем “Осінній кіберпанк” – став дипломантом I премії в номінації “Пісенна лірика про кохання” конкурсу “Коронація слова”.

До свого читача літератор іде без самозамилування, без надмірних рефлексій, нудних, пустопорожніх, як здебільшого це в нас трапляється, без дешевих провокацій. Він дотримується законів жанру, художньої правди; завдяки своєму журналістському чуттю поглиблює змістовність твору, нанизуючи її на цікавий сюжет, – у цьому всьому помітна

*Група журналістів-першокурсників Львівського держуніверситету, жовтень 1995 р.
Тарас – у першому ряду другий праворуч*

“школа”, яку відзначає критика, позитивно оцінює інтересом до творчості митця широким загалом.

“У прозі періоду Незалежності для мене знаковими є ті автори й ті твори, які розширили естетичні межі вітчизняної літератури, – зауважує Тарас Антипович. – Це Юрій Андрухович (“Рекреації”, “Московіада”, “Перверзія”) – тонкий стиліст, що продемонстрував широкі можливості української літературної мови – її гнучкість, грайливість, лексичну актуальність. Це Тарас Прохасько (“Інші дні Анни”, “НепрОсті”), в чийх текстах відображено унікальне мислення і світовідчуття. Це Олесь Ульяненко (“Сталінка”), котрий розвіяв наші страхи перед зображенням темних сторін буття. Це Оксана Забужко (“Музей покинутих секретів”)

– авторка, що вмів ставити собі масштабні завдання і ґрунтовно готується до написання твору”. Він пильно вдивляється у творчу стилістику цих авторитетів, багато чому вчиться, але разом з тим не менш уперто шукає свого неповторного почерку.

Скажу, що тексти Тараса подобаються його батькам, хоч у кожного покоління, звичайно ж, свої смакові пріоритети. Ганна Іванівна добачає в сина талант до соціального портретування й до вигадливого конструювання художньої картини світу водночас: разом ці риси творять абсолютно органічну стилістику і нову літературну нішу. Про останній Тарасів роман “Хронос”, зокрема його фінал, неоднозначно сприйнятий критикою, каже, що він надихає її не вгадати Духа і в задуху. Георгій Анатолійович мріє, щоб син перевершив

усі їхні з матір'ю літературні здобутки, щоб по-справжньому віднайшов себе у творчості.

“Я все з його текстів читаю. Я завжди готовий до критики”, – якось трохи грізно говорить батько, а потім довго розмірковує про плюси кожного твору, утішно розмірковує, який то із сина вдатний фантаст, як високо він підніс уже свою творчу планку... Тож бачимо, що мистецькі уподобання Антиповичів пересікаються й не надто конфліктують.

Презентація роману “Хронос” на 18-му Міжнародному “Форумі видавців у Львові”. Вересень 2011 р.

Сьогодні старші Антиповичі, а інколи – і в гурті з молодшими, багато мандрують Полтавщиною й Україною. У Біївцях і Тарандинцях на Лубенщині вони вкотре вклонилися пам'яті В. Симоненка, у Шилівці на Зіньківщині – братів Тютюнників... Відвідали Стефаникове село Русів, побували в Криворівні, уславленій іменами І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, Г. Хоткевича, С. Параджанова та багатьох інших духовних подвижників України, причастилися незнищеною енергією Кобзаря в Національному заповіднику “Батьківщина Тараса Шевченка”, опромінилися мудрістю першорозума України в Сквородинівці. А ще ж і козацький Батурин, і Мукачеве, Моршин, Буковель, Медобори, святі місця... Хоч журналістське життя і так “на колесах”, однак хочеться поглянути на красоти й духовні скарби рідного краю очима паломника, набратися душевної чистоти і сили, незабутніх вражень, творчого запалу. А там – і плани з'являються: вимріюється книга колумністики, вимальовуються “Тюльпани пісків”, народжуються вірші й есеї...

Я поставила героям цього нариса, може, й не надто “журналістське”, але таке “літературне” запитання: “Коли у своєму житті ви були найщасливішими?” І побачила зворушені від спогадів очі... Дякувати Богу, вони вмють цінувати благословенні миті, тішитися ними повсякчас (хоч би й у споміні), відсуваючи геть рутину. Нехай і в майбутньому Доля щедро обдаровує цих добродіїв, адже вони нічого собі не беруть – усе повертають людям: через істинне Слово.